

EVROPSKA KOMISIJA

Bruselj, 11.1.2012
COM(2011) 941 konč.

ZELENA KNJIGA

Na poti k integriranemu evropskemu trgu za kartična, spletna in mobilna plačila

(Besedilo velja za EGP)

1. UVOD

Varna, učinkovita, konkurenčna in inovativna elektronska plačila so ključnega pomena, če bi naj imeli trgovci na drobno in družbe v celoti koristi od enotnega trga, s prehodom sveta s tradicionalne trgovine na e-trgovanje pa je njihov pomen vse večji. Način nakupa blaga in storitev v Evropi se zelo spreminja. Ker so državljani in podjetja EU vedno bolj dejavni zunaj svoje matične države, čezmejna elektronska plačila, ki delujejo neovirano, znatno olajšujejo njihovo vsakdanje življenje. Evropa ima na podlagi napredka na področju plačil neprofesionalnih strank priložnost, da prevzame vodilni položaj, kar zadeva pomen „plačevanja“ v prihodnosti, tj. s plačilno kartico, prek spleta ali mobilnega telefona.

Prvi pomemben mejnik pri uresničitvi tega cilja je enotno območje plačil v eurih (SEPA), ki temelji na predpostavki, da v EU ne sme biti razlik med čezmejnimi plačili in domačimi plačili neprofesionalnih strank¹ v eurih. Projekt SEPA zajema ključne instrumente plačil neprofesionalnih strank: kreditne prenose, neposredne bremenitve in plačilne kartice. Ob upoštevanju tega bi morala biti shema SEPA podlaga za vzpostavitev konkurenčnega in inovativnega trga evropskih plačil na dva načina. Prvi način je povezan z vse večjim deležem spletnih ali internetnih plačil (e-plačila) in mobilnih plačil (m-plačila). Množična uporaba pametnih telefonov predvsem spreminja trg plačil in prispeva k novim plačilnim aplikacijam, kot so elektronske denarnice, ki nadomeščajo fizične denarnice in kartice, ali navidezne karte za javni prevoz, shranjene na mobilnem telefonu. V zvezi s tem lahko vseevropski plačilni instrumenti SEPA zagotovijo podlago za bolj integrirane in varnejše plačilne inovacije. Drugi način zadeva veljavne standarde in pravila, ki so bili razviti v okviru sheme SEPA in bi jih bilo mogoče ponovno uporabiti za plačilne instrumente v drugih valutah, razen v euro, s čimer bi se meje enotnega trga plačil razširile tudi na transakcije v drugih valutah, razen v euro.

Koristi večje integracije trga bi izhajale predvsem iz štirih spodbud:

- 1) *večja konkurenca* – v omrežni panogi, kot so plačila, se dostop na trg za nove udeležence ali tekmece iz drugih držav članic olajšuje z integracijo. Ponudniki storitev bi lahko na podlagi skupnih odprtih standardov zagotavljali svoje obstoječe plačilne rešitve v več kot eni državi. To bi razširilo njihovo poslovno bazo in tako ustvarilo dodatno spodbudo za inovacije. Zato bi se stroški in cene zagotavljanja plačil znižali. Poleg tega bi lahko večja konkurenca ublažila sedanjo prevlado trga plačilnih kartic z dvema obstoječima shemama mednarodnih kartic;
- 2) *večja izbira in preglednost za potrošnike* – s širšim izborom konkurenčnih storitev bi lahko uporabniki plačil izbrali plačilne instrumente in ponudnike, ki najbolj ustrezajo njihovim potrebam. Potrošniki se pogosto ne zavedajo, kako njihova izbira vpliva na stroške². Zaradi skritih stroškov se pogosto uporablja najdražja plačilna metoda, stroški pa se z zvišanimi cenami posredno prenesejo na vse potrošnike. V nasprotju s tem bi integriran in pregleden trg usmerjal potrošnike k najučinkovitejšim plačilnim instrumentom;

¹ Plačila neprofesionalnih strank so opredeljena kot plačilne transakcije, pri katerih vsaj ena od strani, ki je vključena v transakcijo (tj. plačnik, upravičenec ali oba), ni finančna ustanova. Tako so plačila neprofesionalnih strank vse plačilne transakcije, ki ne potekajo med dvema bankama.

² To je posledica zapletenih provizij med različnimi ponudniki storitev, ki so vključeni v plačilno transakcijo, in provizij ponudnika plačilne storitve za trgovca, ki prodaja blago ali storitev.

- 3) *več inovacij* – integriran trg povečuje učinke obsega. To pomeni, da bi imeli obstoječi akterji več priložnosti, da znižajo stroške ali povečajo prihodke. Poleg tega bi bile spodbude k inovacijam za nove udeležence na trgu večje, povečal pa bi se tudi geografski obseg inovacij;
- 4) *večja varnost plačil in večje zaupanje strank* – integriran trg bi lahko v skladu z napredkom, ki je bil dosežen na področju varnih plačil na prodajnih točkah, povečal varnost plačil na daljavo, kot so e-plačila in m-plačila, ter zaupanje potrošnikov v taka plačila.

Integriran trg plačilnih storitev v EU bi lahko posredno prispeval tudi k izdelavi upravnih podatkov, ki bi jih bilo mogoče uporabiti za izdelavo usklajenih statističnih podatkov. To bi povečalo kakovost in obseg statističnih podatkov EU, družbe ne bi imele nobenih dodatnih stroškov in naložbe statistične skupnosti bi bile omejene.

Ta zelena knjiga vsebuje oceno sedanjega trga kartičnih, spletnih in mobilnih plačil v Evropi, opredelitev razlik med sedanjim stanjem in vizijo v zvezi s popolnoma integriranim trgom plačil ter opredelitev ovir, ki so ustvarile te razlike. Cilj zelene knjige je začeti obsežen postopek posvetovanja z zainteresiranimi stranmi za namene potrditve ali prispevanja k analizi Komisije ter pomoči pri opredelitvi ustreznega načina izboljšanja integracije trga.

2. SEDANJI TRG PLAČIL IN NJEGOVE POMANJKLJIVOSTI

Trg plačil neprofesionalnih strank v eurih je eden od največjih trgov na svetu ter vključuje več milijonov družb in več sto milijonov državljanov. Po statističnih podatkih Evropske centralne banke (ECB) je bilo leta 2009 zgolj v euroobmočju izvedenih skoraj 58 milijard plačilnih transakcij neprofesionalnih strank. Priloga 1 vsebuje razčlenitev glede na plačilni instrument. Gospodarske koristi integracije tega trga so znatne. Študije, na primer, kažejo, da bi popoln prehod na shemo SEPA za kreditne prenose, neposredne bremenitve in plačilne kartice ustvaril neposredne in posredne koristi v višini več kot 300 milijard EUR v šestih letih. Sedanja stopnja integracije plačil na evropski ravni se zelo razlikuje glede na različne plačilne instrumente (kot so kreditni prenosi, neposredne bremenitve in plačilne kartice) in poti (e-plačila ali m-plačila), ki se uporabljajo za izvajanje plačila.

2.1. Osnovni plačilni instrumenti (kreditni prenosi in neposredne bremenitve)

Kreditni prenosi in neposredne bremenitve so edini plačilni instrumenti, za katere obstajajo posebne vseevropske plačilne sheme, in sicer pravilnik kreditnih prenosov SEPA (SCT) in pravilnik neposrednih bremenitev SEPA (SDD), ki ju je za plačila v eurih razvil Evropski svet za plačila (EPC). Komisija je decembra 2010 predstavila predlog uredbe o določitvi obveznih rokov za prehod nacionalnih plačilnih shem na vseevropske sheme³. Uresničitev tega bistvenega mejnika bo prispevala k nadaljnji integraciji trga plačilnih instrumentov in poti, ki so opisane v nadaljevanju.

³ Predlog uredbe o uvajanju tehničnih zahtev za kreditne prenose in neposredne bremenitve v eurih in o spremembi Uredbe (ES) št. 924/2009, COM(2010) 775, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52010PC0775:SL:NOT>.

2.2. Plačilne kartice

Plačilne kartice so najbolj priljubljen in najpogosteje uporabljen elektronski plačilni instrument za plačila neprofesionalnih strank. Kar zadeva obseg (število transakcij), kartična plačila predstavljajo tretjino vseh plačil neprofesionalnih strank v letu 2009. V EU se je uporabljalo približno 726 milijonov plačilnih kartic, kar je predstavljalo 1,45 kartice na prebivalca. Potrošniki EU so v povprečju porabili 2 194 EUR na kartico v 43 kartičnih transakcijah na prodajnih točkah (velja za leto 2009⁴; za podatke po posameznih državah glej Prilogo 1).

Vendar integracija evropskega trga plačilnih kartic še zdaleč ni zaključena, konkretni rezultati pa so še vedno omejeni. Znatno povečanje obsega kartičnih plačil v zadnjem desetletju in posledični veliki učinki obsega niso prispevali k znatnemu upadu stroškov potrošnikov in medbančnih provizij ali provizij, ki se zaračunavajo trgovcem. Poleg tega domače sheme plačilnih kartic pogosto niso sprejete zunaj matične države članice, kar ovira razvoj enotnega trga. Ena od težav ostaja tudi zloraba plačilnih kartic, zlasti za transakcije na daljavo.

2.3. Plačila prek spleta (e-plačila)

E-plačila so plačila prek spleta, ki se običajno izvedejo na enega od treh načinov:

- 1) prek spletne *transakcije s plačilno kartico* na daljavo;
- 2) s kreditnimi prenosi ali neposrednimi bremenitvami prek *spletnega bančništva*, v okviru katerega plačnik uporabi spletni bančni portal za avtentikacijo (trenutno deluje le na domači ravni)⁵;
- 3) prek *ponudnikov e-plačil*, pri katerih je potrošnik odprl posamezen račun. Račune je mogoče financirati prek običajnih plačilnih metod, na primer prek bančnih prenosov ali plačil s kreditno kartico.

S pojavom e-trgovanja, tj. nakupa in prodaje izdelkov prek spleta, imajo e-plačila vse pomembnejšo vlogo. Po napovedih družbe Forrester Research⁶ se bo število spletnih nakupovalcev v Evropi povečalo s 141 milijonov leta 2009 na 190 milijonov do leta 2014. Letne stopnje rasti velikosti trga, ki ga zajema e-trgovanje, bodo predvidoma naslednjih pet let znašale okoli 10 %. Za povprečno porabo na prebivalca na ravni EU se napoveduje, da se bo povečala s 483 EUR leta 2009 na 601 EUR leta 2014. Čeprav ima e-trgovanje znaten potencial rasti, trenutno predstavlja le 3,4 % celotne evropske trgovine na drobno⁷, tako da še vedno obstaja veliko neizkoriščenega potenciala rasti.

V okviru javnega posvetovanja o prihodnosti elektronskega trgovanja⁸ so bila plačila opredeljena kot ena od glavnih ovir za bodočo rast e-trgovanja. Povezana ključna vprašanja, ki so bila opredeljena med posvetovanjem, vključujejo raznolikost plačilnih metod v državah

⁴ Vir: statistični podatki ECB o plačilih, februar 2011. Za podrobne statistične podatke o državah glej Prilogo 1.

⁵ Te transakcije je mogoče izvesti neposredno prek plačnikovega spletnega bančnega sistema ali prek tretje osebe (kot so npr. Ideal na Nizozemskem, Giropay in Sofortüberweisung v Nemčiji ali EPS v Avstriji).

⁶ <http://www.forrester.com/ER/Press/Release/0,1769,1330,00.html>.

⁷ Euromonitor 2010.

⁸ http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/2010/e-commerce_en.htm.

članicah, stroške plačil za potrošnike in trgovce, zlasti za plačila malih vrednosti (mikroplačila), ter varnost plačil. Trenutne posledice odsotnosti usklajenega in celovitega (samo)regulativnega okvira so evropski trg e-plačil, ki je zelo razdrobljen ob nacionalnih mejah, majhno število uspešnih domačih shem e-plačil in omejeno število velikih mednarodnih akterjev zunaj Evrope.

2.4. Mobilna plačila (m-plačila)

M-plačila so plačila, za katera se podatki in navodila v zvezi s plačilom odpošljejo, prenesejo ali potrdijo prek mobilnega telefona ali naprave. To lahko velja za spletne nakupe in nakupe, ki se ne izvajajo prek spleta, storitev ter digitalnega ali fizičnega blaga.

Mobilna plačila je mogoče razvrstiti v dve glavni kategoriji:

- 1) *m-plačila na daljavo* večinoma potekajo prek spleta/protokola WAP⁹ ali premijskih storitev SMS, ki se zaračunavajo plačniku prek operaterja mobilnega omrežja (MNO). Večina m-plačil na daljavo prek spleta trenutno temelji na shemah kartičnih plačil. Druge rešitve, ki temeljijo na kreditnih prenosih ali neposrednih bremenitvah, so tehnično izvedljive ter enako varne, učinkovite in konkurenčne, vendar se zdi, da se težko prebijajo na trg;
- 2) *brezstična plačila* na splošno potekajo neposredno na prodajni točki. Z uporabo komunikacije s sosednjim poljem (NFC), trenutno vodilne tehnologije na področju brezstičnih plačil, je za plačila treba imeti posebno opremljene telefone, ki jih je mogoče prepoznati v bližini čitalniškega modula na prodajni točki (npr. trgovine, javni promet, parkirni prostori).

Te opredelitve, zlasti za m-plačila na daljavo, kažejo, da meja med e-plačili in m-plačili ni jasno določena, v prihodnosti pa lahko postane še bolj nejasna.

Plačila prek mobilnih telefonov so trenutno najhitreje rastoča med vsemi plačilnimi metodami. K temu razvoju je prispeval hiter porast pametnih telefonov z možnostjo namestitve sodobnih plačilnih aplikacij. Po napovedih družbe Juniper Research se bo vrednost vseh m-plačil po svetu med letoma 2010 in 2012 zvišala s 100 milijard USD na 200 milijard USD. Druge študije kažejo, da bo vrednost m-plačil po svetu leta 2014 presegla 1 bilijon USD, samo v Evropi pa naj bi dosegla vrednost 350 milijard USD. Ocenjuje se tudi, da bo do istega leta vsak peti pametni telefon podpiral tehnologijo NFC.

M-plačila v EU, na primer v primerjavi z azijsko/tihomorsko regijo, imajo še vedno veliko neizkoriščenega potenciala, kar zadeva uveljavitev na trgu. Po ocenah raziskovalne družbe Gartner je bilo leta 2010 v zahodni Evropi 7,1 milijona uporabnikov mobilnih plačil, medtem ko jih je bilo v azijski/tihomorski regiji 62,8 milijona, od tega velik delež Japoncev. Eden od ključnih razlogov za počasnejšo tržno uveljavitev v Evropi je velika razdrobljenost trga mobilnih plačil. Ključni udeleženci na trgu (operaterji mobilnih omrežij, ponudniki plačilnih storitev, proizvajalci mobilnih telefonov) se še niso dogovorili o izvedljivem poslovnem modelu, ki bi omogočal interoperabilne plačilne rešitve. Posledično največje in najobetavnejše svetovne pobude v zvezi z m-plačili trenutno potekajo zunaj Evrope. Družbe,

⁹ Protokol brezžičnih aplikacij (WAP) je bil razvit v okviru foruma Open Mobile Alliance (OMA), v katerem se lahko zainteresirane strani v industriji dogovarjajo o skupnih specifikacijah za industrijo mobilne telefonije. Brskalnik WAP je pogosto uporabljen spletni brskalnik za mobilne telefone.

kot so Apple, Google in Visa, so vse napovedale svoje znatno prizadevanje za vstop na trg m-plačil.

Prizadevanja za integracijo m-plačil v Evropi trenutno potekajo na samoregulativni ravni. V zvezi s tem EPC sodeluje s svetovno zvezo mobilnih operaterjev (GSMA), pri čemer je julija 2010 objavil belo knjigo o mobilnih plačilih¹⁰. Bela knjiga se osredotoča na mobilna plačila prek plačilnih kartic.

Tako kot pri e-plačilih zaradi pomanjkanja konkretnega evropskega okvira, ki bi obravnaval glavna vprašanja, kot so tehnični standardi, varnost, interoperabilnost in sodelovanje med udeleženci na trgu, obstaja tveganje, da se bo razdrobljenost trga m-plačil v Evropi nadaljevala. Poleg tega se zdi, da (potencialni) udeleženci na trgu e-plačil in m-plačil ne želijo vlagati, dokler ni pravni položaj glede obsega uporabe ureditev v zvezi s kolektivnimi provizijami, kot na primer za plačilne kartice, razrešen (glej točko 4.1).

3. VIZIJA IN CILJI

Glede na vizijo SEPA, ki sta jo Evropska komisija in ECB predložili za elektronska plačila neprofesionalnih strank v eurih v EU¹¹, ne bi smelo biti nobenega razlikovanja med čezmejnimi in domačimi plačili. V skladu s standardi in pravilniki, ki so določeni s shemo SEPA, bi moralo to razlikovanje prenehati veljati tudi za plačila v drugih valutah, razen v euru, v EU. To bi prispevalo k resnično digitalnemu enotnemu trgu na ravni EU. Popolna integracija bi pomenila naslednje:

Potrošniki bi uporabljali enotni bančni račun za vse plačilne transakcije, tudi če bi živeli zunaj svoje matične države ali bi pogosto potovali znotraj EU. Plačila bi s pospeševanjem inovacij postala priročnejša in bolj prilagojena posebnim okoliščinam nakupne transakcije (spletna plačila v primerjavi s plačili, ki se ne izvajajo prek spleta, plačila malih vrednosti v primerjavi s plačili velikih vrednosti itd.).

Podjetja in javne uprave bi lahko poenostavili in uskladili svoje plačilne postopke ter centralizirali finančne operacije v EU. To bi lahko znatno prispevalo k ustvarjanju prihrankov. Poleg tega bi skupni odprti standardi in hitrejša poravnava plačilnih transakcij izboljšali denarni tok.

Poceni, učinkovite in varne rešitve v zvezi z elektronskimi plačili bi lahko koristile tudi *trgovcem*. Z večjo konkurenco bi bile nadomestne možnosti za ravnanje z gotovino privlačnejše. S tem bi bil privlačnejši tudi prehod na e-trgovanje, kar bi prispevalo k boljšim izkušnjam strank pri izvajanju plačil.

Ponudniki plačilnih storitev (PSP), tj. banke in nebančni PSP, bi lahko prek standardiziranih plačilnih instrumentov imeli koristi od ekonomije obsega, s čimer bi lahko po začetni naložbi zmanjšali stroške. To bi omogočilo dostop do novih trgov za namene zvišanja osnove prihodkov za obstoječe plačilne instrumente in izvajanja inovacij v širšem obsegu.

¹⁰ http://www.europeanpaymentscouncil.eu/knowledge_bank_detail.cfm?documents_id=402 in http://www.europeanpaymentscouncil.eu/knowledge_bank_detail.cfm?documents_id=557.

¹¹ Skupna izjava Evropske komisije in Evropske centralne banke, http://www.ecb.int/press/pr/date/2006/html/pr060504_1.en.html.

Razvojne dejavnosti in rešitve *ponudnikov tehnologije*, kot so prodajalci programske opreme, obdelovalci in svetovalci na področju informacijske tehnologije, bi lahko temeljile na vseevropskih instrumentih, s čimer bi se spodbujale inovacije v državah članicah EU.

Za uresničitev te vizije v zvezi s kartičnimi plačili, e-plačili in m-plačili je treba obravnavati številna dodatna vprašanja, kot so varnost, svobodna izbira, neovirane tehnične in poslovne inovacije, standardizacija različnih sestavnih delov ter interoperabilnost. Ta vprašanja so podrobneje proučena v naslednjem poglavju.

4. POTREBA PO SPODBUJANJU IN POSPEŠEVANJU INTEGRACIJE TRGA

V skladu z navedeno vizijo je bilo opredeljenih pet možnih načinov spodbujanja nadaljnje integracije kartičnih plačil, e-plačil in m-plačil.

4.1. Razdrobljenost trga, dostop na čezmejni trg in vstop na čezmejni trg

V zvezi s tem je mogoče opredeliti več ločenih vprašanj. Pomembno je poudariti, da ta vprašanja, čeprav z zgodovinskega vidika vsa izvirajo iz trgovinskih praks v zvezi s plačilnimi karticami, veljajo v enaki obliki za e-plačila in m-plačila ali pa vsaj znatno vplivajo na druga področja, ki posredno zadevajo e-plačila in m-plačila, na primer pri izvedbi e-plačila ali m-plačila s plačilno kartico.

4.1.1. Večstranske medfranšizne provizije (MIF)

V okviru „klasičnega“ poslovnega modela za štiristranske kartične sheme PSP trgovca (PSP pridobitelj) plačuje imetnikovemu PSP (PSP izdajatelju) medbančne provizije za vsako kartično transakcijo. O medfranšiznih provizijah se je mogoče dogovoriti dvostransko, tj. med PSP izdajatelji in PSP pridobitelji, ali večstransko, tj. na podlagi sklepa, ki zavezuje vse PSP, ki sodelujejo v shemi plačilnih kartic. Več informacij o MIF je v Prilogi 2¹².

Organi za konkurenco in regulatorji že nekaj časa obravnavajo medfranšizne provizije. V nekaterih državah, ki niso članice EU¹³, so bile obravnavane z uredbami. V EU so Evropska komisija in nacionalni organi za konkurenco sprejeli več sklepov o prepovedi določenih ureditev MIF v okviru pravil EU o konkurenci¹⁴.

Običajna utemeljitev uporabe MIF je, da PSP izdajateljem zagotavljajo osnovo za spodbujanje potrošnikov k uporabi plačilne kartice. Zaračunavanje MIF omogoča PSP izdajateljem, da izdajajo kartice brez provizije ali z nizko provizijo za imetnike in celo tudi nagradijo¹⁵ potrošnike (npr. z letalskimi miljami). Ta izravnalni mehanizem lahko prispeva k večji učinkovitosti prek pogostejše uporabe kartic.

¹² Priloga vsebuje zlasti več podrobnosti o analizi ustrezne stopnje MIF, ki jo je GD za konkurenco v skladu s členom 101(3) PDEU izvedel na podlagi preizkusa z metodo indiferentnosti trgovcev (MIT).

¹³ Avstralija in ZDA.

¹⁴ Sklepa o družbah Visa in MasterCard, sklep o družbi MasterCard na Poljskem, sklep o družbi MasterCard na Madžarskem, sklep o družbi MasterCard v Italiji.

¹⁵ Banke izdajateljice lahko spodbujajo pogosto uporabo kartice tako, da zagotavljajo dodatne ugodnosti ali nagrade, kot so potovalna zavarovanja in popusti pri plačilih, ali celo tako, da povrnejo del cene kupljenega blaga in storitev. V nekaterih primerih morajo potrošniki plačati tudi dodatne provizije, če s svojimi karticami ne plačujejo dovolj pogosto ali če v danem obdobju ne porabijo zahtevanega denarnega zneska.

Obstoj več različnih (stopenj) provizij, različnih časovnih okvirov in različnega obsega pravnih postopkov, ki potekajo ali so zaključeni na nacionalni in evropski ravni, bi lahko prispeval k izkrivljanju enotnega trga. To bi lahko dodatno povečalo razdrobljenost trga in bi pomenilo, da trgovci na drobno ne morejo imeti koristi od enotnega trga plačilnih kartic.

Poleg tega lahko visoke MIF ovirajo vstop poceni kartičnih shem in drugih plačilnih sistemov (npr. e-plačil in m-plačil).

Te značilnosti MIF na splošno veljajo za štiristranske sheme. V tristranskih shemah, v okviru katerih obstaja le en PSP, ki zagotavlja storitve tako plačnikom kot tudi prejemnikom plačil, se uporablja „implicitna“ medfranšizna provizija, ki je lahko povezana s podobnimi vprašanji pomanjkanja konkurenčnih omejitev.

Zdi se, da težave v zvezi z visokimi MIF in pomanjkanjem preglednosti (glej točko 4.2) zadevajo zlasti trgovce, ki sprejemajo komercialne kartice, tj. plačilne kartice, ki se izdajajo družbam in njihovim zaposlenim za namene plačevanja službenih stroškov (npr. poslovnih potovanj, pisarniške opreme)¹⁶, ki lahko v obliki nagrad in drugih prednosti spodbujajo imetnike k uporabi takega načina plačevanja.

Vprašanja

- 1) MIF se lahko v okviru iste kartične sheme razlikujejo glede na državo in čezmejna plačila. Ali lahko to ustvari težave na integriranem trgu? Ali mislite, da različni pogoji na trgih kartic v različnih državah članicah odražajo objektivne strukturne razlike na teh trgih? Ali menite, da lahko uporaba različnih provizij za domača in čezmejna plačila temelji na objektivnih razlogih?
- 2) Ali je treba izboljšati pravno jasnost glede medfranšiznih provizij? Če da, kako in s kakšnim instrumentom bi se to po vašem mnenju lahko doseglo?
- 3) Če menite, da so na področju medfranšiznih provizij potrebni ukrepi, katera vprašanja bi bilo treba zajeti in v kakšni obliki? So ta vprašanja na primer znižanje stopenj MIF, zagotavljanje preglednosti provizij in spodbujanje dostopa na trg? Ali bi bilo treba zajeti tristranske sheme? Ali bi bilo treba razlikovati med potrošniškimi in komercialnimi karticami?

4.1.2. Čezmejno pridobivanje

Čezmejno pridobivanje se nanaša na situacijo, v kateri trgovec uporablja storitve PSP pridobitelja, ustanovljenega v drugi državi. V okviru te ureditve imajo vsi trgovci koristi od večje konkurence v zvezi s provizijami, ki se zaračunavajo trgovcem (MSC), družbe pa lahko imenujejo enotnega pridobitelja za svoje transakcije, kar prispeva k upravni učinkovitosti in čezmejni konkurenci.

Vendar številne težave ovirajo razvoj čezmejnega pridobivanja. Poleg različnih tehničnih standardov (obravnavanih v točki 4.3) lahko čezmejno pridobivanje zaradi sklopa pravil in ureditev, ki veljajo za mednarodne kartične sheme, postane manj privlačno za trgovce:

¹⁶ Komercialne kartice se delijo na tri glavne podkategorije: (i) poslovne kartice, ki se običajno izdajajo malim poslovnim strankam, katerim se za razliko od potrošniških kartic ne zagotavljajo nobene dodatne storitve, (ii) podjetniške kartice, ki se običajno izdajajo srednjim in velikim poslovnim strankam, katerim se zagotavljajo dodatne informacijske storitve, ter (iii) nakupovalne kartice, ki se uporabljajo za komercialne nakupe in pogosto zagotavljajo storitve izdajanja računov, povezane z DDV.

- za mednarodne kartične sheme veljajo posebne ureditve glede odobritve in posebne sistemske/licenčne provizije za pridobitelje, ki zagotavljajo čezmejne storitve;
- čezmejni pridobitelji morajo PSP izdajateljem plačati domačo MIF, ki se uporablja v državi prodajne točke. To trgovcem onemogoča, da izbirajo najcenejšega pridobitelja, čeprav se čezmejni PSP običajno ne zaveže k zadevni domači MIF, ki jo določajo PSP v zadevni državi;
- čezmejni pridobitelji so lahko prikrajšani tudi v državah, v katerih imajo domači PSP vzpostavljenih več vzporednih ureditev glede dvostranskih medfranšiznih provizij. To ovira razvoj čezmejne konkurence, saj morajo pridobitelji plačati uradni znesek MIF v celoti.

Vprašanja

- 4) Ali trenutno obstajajo kakršne koli ovire za čezmejno ali centralno pridobivanje? Če da, kateri so razlogi za to? Ali bi spodbujanje čezmejnega ali centralnega pridobivanja imelo znatne koristi?
- 5) Kako bi bilo mogoče spodbujati čezmejno pridobivanje? Če menite, da so potrebni ukrepi, v kakšni obliki bi morali biti in katere vidike bi morali zajemati? Ali je, na primer, obvezna predhodna odobritev s strani sheme plačilnih kartic za čezmejno pridobivanje upravičena? Ali bi bilo treba MIF izračunati na podlagi države trgovca na drobno (na prodajni točki)? Ali pa bi se morala za čezmejno pridobivanje uporabljati čezmejna MIF?

4.1.3. Povezovanje blagovnih znamk

Povezovanje blagovnih znamk se nanaša na povezovanje različnih plačilnih blagovnih znamk na isti kartici ali napravi. Trenutno najobetavnejši način vstopa novih shem na trg bi lahko bil ta, da se PSP izdajatelje prepriča, da svoje plačilne kartice, ki so označene z blagovno znamko obstoječe (mednarodne) sheme, povežejo z blagovno znamko novega udeleženca. To bi potrošnikom omogočilo, da pri plačevanju izbirajo med blagovnimi znamkami (če trgovec sprejema obe blagovni znamki), ob tem pa upoštevajo morebitne nagrade svojega PSP izdajatelja (letalske milje itd.) in morebitne spodbude trgovca (doplačila, popusti, usmerjanje).

Na tej stopnji še ni jasno, ali oziroma v kolikšni meri pravila obstoječih shem dopuščajo, da so blagovne znamke, ki so zdaj z njimi v konkurenci tudi na nacionalnih trgih, označene na isti kartici. Sheme lahko nalagajo tudi zahteve glede poročanja ali pristojbine za izdajatelje in pridobitelje za transakcije, ki se izvajajo s karticami, ki so označene z njihovo blagovno znamko, tudi če se njihova blagovna znamka v navedenih transakcijah ne uporablja. V okviru SEPA za uporabo kartic je določeno pravilo, na podlagi katerega lahko PSP izdajatelj v posvetovanju s potrošnikom predhodno izbere blagovno znamko, ki se bo uporabila na kartici, ki povezuje več blagovnih znamk, na prodajni točki. Zato bi lahko povezovanje blagovnih znamk vzbujalo vprašanja glede konkurence tudi v primerih, ko se uporablja za omejevanje ali neupravičeno vplivanje na izbiro blagovne znamke in/ali plačilnega instrumenta. Zaenkrat je vprašanje glede povezovanja blagovnih znamk omejeno na kartice, vendar bo v prihodnosti vedno bolj zadevalo tudi mobilna plačila.

Vprašanja

6)	Kakšne so potencialne koristi in/ali pomanjkljivosti povezovanja blagovnih znamk? Ali obstajajo morebitne omejitve za povezovanje blagovnih znamk, ki so še posebej težavne? Ali lahko količinsko opredelite obseg težave? Ali bi bilo treba obravnavati omejitve, ki jih sheme uvajajo za povezovanje blagovnih znamk, in če da, v kakšni obliki?
7)	Kdo bi moral v primeru uporabe plačilnega instrumenta, ki povezuje več blagovnih znamk, določiti prednostni instrument, ki naj bi se uporabil kot prvi? Kako bi bilo mogoče to izvajati v praksi?

4.1.4. Ločevanje kartičnih shem in obdelovanja kartičnih plačil

Nekatere kartične sheme imajo podružnice, ki obdelujejo transakcije, in lahko udeležencem v shemi naložijo uporabo teh podružnic. To predstavlja oviro za vstop obdelovalcev in novih kartičnih shem, ki bi jo bilo mogoče odpraviti z učinkovitim ločevanjem upravljavcev kartičnih shem in obdelovalcev kartičnih plačil. Tako bi se z ločevanjem povečala konkurenca med kartičnimi shemami in med obdelovalci, banke pa bi lahko sodelovale le v eni infrastrukturi, ki je v skladu s prepisi. Okvir SEPA za uporabo kartic (SCF) zagotavlja ločevanje med upravljavci shem in obdelovalci, vendar ne določa posebnih ureditev.

Posledica trenutnega pomanjkanja skupnega okvira interoperabilnosti je razdrobljen trg obdelave kartic. Zato je treba izboljšati tehnične in poslovne postopke obračuna in/ali poravnave plačil med bankami, ki uporabljajo različne infrastrukture. Razvoj standardov obdelave, ki bi bili neodvisni od shem, bi prispeval tudi k izvajanju ločevanja med shemami in obdelovalci.

Vprašanja

8)	Ali menite, da je povezovanje shem in obdelovalcev težavno, in če da, zakaj? Kakšen je obseg težave?
9)	Ali bi bilo treba v zvezi s tem ukrepati? Ali podpirate pravno ločitev (tj. operativno ločitev, pri kateri bi lastništvo ostalo v rokah iste holdinške družbe) ali celovito ločitev lastništva?

4.1.5. Dostop do sistemov poravnave

V primerjavi z bankami plačilne institucije, kot so opredeljene v Direktivi 2007/64/ES o plačilnih storitvah na notranjem trgu (direktiva o plačilnih storitvah)¹⁷, in institucije za izdajo elektronskega denarja nimajo neposrednega dostopa do sistemov obračuna in poravnave. V skladu s členom 2(b) direktive o dokončnosti poravnave lahko le kreditne institucije in investicijska podjetja sodelujejo v določenih sistemih poravnave. Zato drugi PSP trdijo, da se ne morejo enakovredno kosati z bankami, saj morajo za poravnavo plačil uporabljati bančne storitve.

Vprašanja

¹⁷ Direktiva 2007/64/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 13. novembra 2007 o plačilnih storitvah na notranjem trgu, UL L 319, 5.12.2007, str. 1.

10)	Ali je posreden dostop do sistemov obračuna in poravnave težaven za plačilne institucije in institucije za izdajo elektronskega denarja in če da, kakšen je obseg težave?
11)	Ali bi bilo treba vzpostaviti skupni okvir za obdelavo kartic, ki bi določal pravila za obdelavo (tj. odobritev, obračun in poravnavo) kartic SEPA? Ali bi moral ta okvir določati pogoje in provizije za dostop do infrastruktur za obdelavo kartic na podlagi preglednih in nediskriminatornih meril? Ali bi moral obravnavati sodelovanje plačilnih institucij in institucij za izdajo elektronskega denarja v določenih sistemih poravnave? Ali bi bilo treba direktivo o dokončnosti poravnave in direktivo o plačilnih storitvah ustrezno spremeniti?

4.1.6. Skladnost z okvirom SEPA za uporabo kartic (SCF)

SCF, ki ga je razvil EPC, se še ni začel v celoti izvajati 1. januarja 2011, kot je bilo prvotno načrtovano, saj se veliko osnovnih elementov še vedno dejavno ne uporablja. Morebiten učinek SCF ni omejen na plačila v eurih. Medtem ko SCF zajema splošnonamenske kartice, ki se uporabljajo za izvajanje plačil in dvig gotovine v eurih na celotnem območju SEPA, se PSP in sheme, ki delujejo v državah SEPA z drugo valuto, razen z eurom, spodbujajo k skladnosti s SCF, da bi lahko izvajali transakcije v eurih. V skladu s SCF bodo sedanje plačilne sheme za transakcije v eurih, ki niso v skladu s shemo SEPA, načeloma izključene s trga. To pomeni, da bodo neskladne sheme po celovitem izvajanju SCF izginile. SCF določa obveznosti glede skladnosti kartic s shemo SEPA: kartična plačila morajo biti zagotovljena s strani PSP izdajatelja, standardi EMV (kartice s čipom in kodo PIN) pa se morajo izvajati v celoti. Te tehnične zahteve tudi zadevajo/omejujejo poslovne modele, ki naj bi se uporabljali v Evropski uniji, pri čemer je prednost ta, da se za dovoljene sisteme ustvari enotni integrirani evropski trg.

Vprašanja

12)	Kakšno je vaše mnenje o vsebini SCF in njegovem učinku na trg (izdelki, cene, pogoji)? Ali SCF zadostuje za spodbujanje integracije trga na ravni EU? Ali obstajajo katera koli področja, ki jih je treba pregledati? Ali bi morale neskladne sheme po celovitem izvajanju SCF izginiti ali pa obstaja možnost, da se ohranijo?

4.1.7. Informacije o razpoložljivosti sredstev

V številnih poslovnih modelih za plačilne storitve so predhodne informacije o razpoložljivosti sredstev, ki so potrebne za odobritev in/ali plačilno jamstvo določene plačilne transakcije, ključni element. Banke kot imetnice bančnega računa odločajo o dostopnosti informacij, od česar je odvisna izvedljivost številnih poslovnih modelov. Čeprav bi se potrošniki za nekatere nove plačilne storitve strinjali, da se informacije o razpoložljivosti sredstev na njihovem bančnem računu posredujejo ponudnikom plačilnih storitev, lahko banke drugim ponudnikom plačilnih storitev zavrnejo dostop do teh informacij. Glede na pomen varnih plačil in splošnega zaupanja v plačilni sistem ter glede na dejstvo, da se nad bankami izvaja nadzor, so lahko take zavrnitve v nekaterih primerih upravičene. Vendar to ustvarja navzkrižje interesov za banke, ki se lahko spodbujajo k zavrnitvi sodelovanja kljub pripravljenosti svojih strank. To bi lahko neupravičeno oviralo pojav varnih in učinkovitih nadomestnih plačilnih rešitev, tudi če za njih veljajo zahteve skrbnega in varnega poslovanja.

Vprašanja

- 13) Ali je treba nebančnim institucijam omogočiti dostop do informacij o razpoložljivosti sredstev na bančnih računih s privolitvijo strank, in če da, kakšne omejitve bi bilo treba uvesti za take informacije? Ali bi bilo treba preučiti možnost ukrepov javnih organov in če da, katere vidike bi morali ti ukrepi zajemati in v kakšni obliki bi morali biti?

4.1.8. Odvisnost od transakcij s plačilnimi karticami

Uporaba kartic po svetu še naprej raste. Svetovni obseg transakcij se je med letoma 2009 in 2010 povečal za 9,7 %. Kartice so še naprej najboljša možnost negotovinskega plačilnega instrumenta, pri čemer njihov tržni delež večinoma presega 40 %¹⁸. Glede na vedno večjo uporabo plačilnih kartic, tudi na področju e-trgovanja, je verjetno, da se bo začelo povečevati število družb, katerih dejavnosti so odvisne od njihove zmožnosti sprejemanja kartičnih plačil. V tem primeru se postavlja vprašanje, ali je v javnem interesu opredeliti objektivna pravila, ki bi opisovala okoliščine in postopke, v skladu s katerimi bi lahko sheme kartičnih plačil enostransko zavrnile sprejetje.

Vprašanja

- 14) Ali glede na vedno večjo uporabo plačilnih kartic menite, da obstajajo družbe, katerih dejavnosti so odvisne od njihove zmožnosti sprejemanja kartičnih plačil? Navedite konkretne primere družb in/ali sektorjev. Če da, ali je treba določiti objektivna pravila, ki bi obravnavala vedenje ponudnikov plačilnih storitev in shem plačilnih kartic do odvisnih uporabnikov?

4.2. Pregledno in stroškovno učinkovito določanje cen plačilnih storitev za potrošnike, trgovce na drobno in druga podjetja

Resnični stroški teh plačilnih storitev so pogosto nejasni tako za potrošnike kot tudi za trgovce, kar prispeva k višjim stroškom plačil v gospodarstvu EU. Pomanjkanje preglednosti velja predvsem za trg kartic, vendar povezave med karticami, e-plačili in m-plačili vplivajo na vse te plačilne metode. Poleg tega bi bilo treba večjo preglednost določanja cen obravnavati kot način znižanja stroškov plačilnih transakcij za vse vključene strani, kar bi na koncu prispevalo k optimizaciji stroškov v EU v korist uporabnikom plačilnih storitev. Drugo vprašanje v zvezi z določanjem cen plačilnih storitev zadeva mikroplačila, tj. plačila malih vrednosti, ki se zaradi svoje narave pogosto izvajajo s kartičnimi, spletnimi ali mobilnimi plačili. Provizije za plačila se potrošnikom in trgovcem pogosto zdijo pretirane, ker običajno predstavljajo znatno večji delež vrednosti transakcije kot pri plačilih velikih vrednosti. Te razmere so morda prispevale k razvoju nadomestnih digitalnih valut.

4.2.1. Povezava med potrošnikom in trgovcem: preglednost

Potrošniki se redko zavedajo celotnih stroškov uporabe določenih plačilnih instrumentov, tj. stroškov, ki se ne zaračunavajo le njim neposredno, ampak tudi prejemnikom plačil (trgovcem). Če so stroški uporabe različnih plačilnih instrumentov (npr. kartic z različnimi blagovnimi znamkami, gotovine, čekov) enaki za potrošnike, so pogosto prepričani, da njihova izbira plačilne metode ni pomembna za trgovca. Posledično izbira potrošnikov glede plačilnega instrumenta temelji na prikladnosti ali morebitnih koristih, ki bi jih lahko imeli z uporabo določene plačilne metode.

¹⁸

Poročilo o svetovnih razmerah na področju plačil za leto 2011, str. 10, CapGemini, RBS in EFMA.

Vendar plačilni instrument, ki ga izbere potrošnik, ni vedno optimalen, kar zadeva celotne stroške za gospodarstvo. Trgovci običajno vključijo svoje stroške transakcij v cene blaga in storitev, ki jih zagotavljajo. Končni rezultat je, da vsi potrošniki plačujejo več za svoje nakupe, da bi pokrili dejanske stroške dražjih plačilnih metod, ki jih nekateri uporabljajo.

Zato bi lahko večja preglednost skupnih stroškov uporabe različnih plačilnih instrumentov prispevala k znižanju skupnih stroškov plačil v gospodarstvu. To bi bilo mogoče doseči z zagotavljanjem informacij potrošniku o stroških uporabe in/ali izvajanja posameznega plačilnega instrumenta za trgovca. V zvezi s tem bi bilo treba oceniti verjeten učinek večje preglednosti na vedenje potrošnikov in se osredotočiti na boljše razumevanje odzivov in potreb potrošnikov.

Vprašanja

- 15) Ali bi morali trgovci obveščati potrošnike o provizijah, ki jih plačujejo za uporabo različnih plačilnih instrumentov? Ali bi morali biti ponudniki plačilnih storitev obvezani k obveščanju potrošnikov o provizijah, ki se zaračunavajo trgovcem (MSC)/prihodkih od MIF pri transakcijah strank? Ali so te informacije pomembne za potrošnike in ali vplivajo na njihovo izbiro plačilnih metod?

4.2.2. Povezava med potrošnikom in trgovcem: popusti, doplačila in druge dejavnosti usmerjanja

Druga možnost povečanja preglednosti določanja cen pri povezavah med potrošnikom in trgovcem ter spodbujanja uporabe najučinkovitejših plačilnih instrumentov bi lahko bila sistematična in obsežna uporaba popustov, doplačil in drugih dejavnosti usmerjanja (npr. selektivno sprejemanje nekaterih kartic le nad določenim zneskom in izrecna navedba zaželenega načina plačila) s strani trgovca. To bi lahko ustvarilo spodbude za uporabo najučinkovitejšega načina plačila. V skladu z načelom „uporabnik plača“ bi morali stroške načeloma kriti tisti, ki uporabljajo določeno storitev, ne pa da so porazdeljeni na širšo skupino.

Prav tako je utemeljeno upoštevati morebitno zlorabo, do katere bi lahko prišlo pri doplačilih, kot je pomanjkanje preglednosti in pomanjkanje nadomestnih plačilnih instrumentov za izognitev doplačilu¹⁹. To vprašanje je zadevalo zlasti nekatere gospodarske sektorje (npr. sektor letalskega prometa). Trgovci ne smejo uporabljati doplačil kot dodatnega vira prihodkov, saj morajo biti doplačila omejena na dejanske stroške uporabe plačilnega instrumenta, kot je določeno v členu 19 direktive o pravicah potrošnikov²⁰.

Člen 52(3) direktive o plačilnih storitvah izrecno določa, da lahko trgovci uporabljajo doplačila in popuste za uporabo danega plačilnega instrumenta²¹. Vendar lahko države članice pod nekaterimi pogoji še vedno prepovejo ali omejijo doplačila (ne pa popustov). Države članice so se odločile uporabljati to določbo na svojih ozemljih na zelo različne načine. Različne nacionalne odločitve znatno povečajo zapletenost enotnega trga in povzročajo zmedo za potrošnike in trgovce, zlasti pri čezmejnih transakcijah.

¹⁹ To po podatkih britanskega urada za varstvo konkurence (OFT) iz poročila „Payment surcharges — Response to the Which? super-complaint“ iz junija 2011 zmanjšuje pogostnost, s katero potrošniki izbirajo najprimernejšega trgovca in primerjajo celovite ponudbe, kar povzroča škodo potrošnikom.

²⁰ Direktiva 2011/83/EU Evropskega parlamenta in Sveta z dne 25. oktobra 2011 o pravicah potrošnikov, UL L 304, 22.11.2011, str. 64.

²¹ Vendar se direktiva o dokončnosti poravnave ne uporablja za plačila z gotovino ali čekom.

Vprašanja

- 16) Ali je treba dodatno uskladiti popuste, doplačila in druge dejavnosti usmerjanja v Evropski uniji za kartična, spletna in m-plačila? Če da, v kaj bi morala biti taka uskladitev usmerjena? Ali bi bilo na primer treba:
- spodbujati nekatere metode (popusti, doplačila itd.) in če da, kako?
 - na splošno dovoliti doplačila, če so omejena na dejanske stroške plačilnega instrumenta, ki jih krije trgovec?
 - zahtevati od trgovcev, da izberejo en množično uporabljan in stroškovno učinkovit elektronski plačilni instrument brez doplačil?
 - oblikovati posebna pravila za mikroplačila in po potrebi za nadomestne digitalne valute?

4.2.3. Povezava med trgovcem in ponudnikom plačilne storitve

Preglednost pri določanju cen plačilnih instrumentov in dejanskih stroškov plačilnih transakcij bi bilo mogoče izboljšati tudi z obravnavo povezave med trgovcem in ponudnikom plačilne storitve.

Nekatera pravila, ki se uporabljajo za kartične sheme, trenutno otežujejo trgovcem, da vplivajo na odločitve potrošnikov glede izbire plačilnega instrumenta, in omejujejo njihovo zmožnost sprejemanja le izbranih kartic. To spodbuja uporabo visokih MIF s strani PSP, kar lahko zvišuje stroške kartičnih plačil in ovira konkurenco. Zadevna pravila so:

- pravilo o nediskriminaciji, v skladu s katerim trgovci na drobno ne smejo usmerjati svojih strank k uporabi zaželenega plačilnega instrumenta z doplačili, ponujanjem popustov ali drugimi oblikami usmerjanja;
- pravilo spoštovanja vseh kartic, v skladu s katerim so trgovci obvezani k sprejemanju vseh kartic enake blagovne znamke, tudi če provizije v zvezi z njimi niso enake²²;
- dejavnosti poenotenja, ki jih uporabljajo pridobitelji kartic. S poenotenjem pridobitelji trgovcem zaračunajo le povprečno provizijo za kartična plačila, trgovci pa ni obveščen o MSC, ki se uporablja za različne posamezne kategorije kartic.

Spremembe pravil o kartičnih shemah in praks pridobiteljev bi lahko okrepile vlogo trgovcev pri pogajanju s PSP pridobitelji, zlasti na ravni MSC, medtem ko bi hkrati izboljšale zmožnost trgovcev, da vplivajo na odločitve potrošnikov. To bi lahko znižalo stroške kartičnih plačil v gospodarstvu in povečalo možnosti sprejetja novih, konkurenčnih shem s strani trgovcev.

Vprašanja

²² V praksi se lahko pravilo spoštovanja vseh kartic obravnava kot dve ločeni pravili, tj. pravilo spoštovanja vseh izdajateljev (npr. če trgovec sprejema kartice Visa, ki jih izdajo lokalne banke, bi moral sprejemati tudi tuje kartice) in pravilo spoštovanja vseh izdelkov (npr. če trgovec sprejema potrošniške kartice, mora sprejemati tudi dražje komercialne kartice). Na splošno ni videti težav s pravilom spoštovanja vseh izdajateljev, vendar je zaskrbljujoč učinek pravila spoštovanja vseh izdelkov na konkurenco.

- 17) Ali bi lahko spremembe kartičnih shem in pravil pridobiteljev izboljšale preglednost in spodbudile stroškovno učinkovito določanje cen plačilnih storitev? Ali bi bili taki ukrepi učinkoviti sami po sebi ali pa bi zahtevali dodatne spremljevalne ukrepe? Ali bi take spremembe zahtevale dodaten medsebojni nadzor ali nove ukrepe na področju povezav med trgovcem in potrošnikom, da bi se preprečil vpliv na pravice potrošnikov? Ali bi bilo treba zajeti tristranske sheme? Ali bi bilo treba razlikovati med potrošniškimi in komercialnimi karticami? Ali obstajajo posebne zahteve in posledice za mikroplačila?

4.3. Standardizacija

Evropski uporabniki plačil (družbe, potrošniki, trgovci) bodo imeli velike koristi od konkurence, svobodne izbire in učinkovitejših plačilnih operacij, če se doseže čezmejna interoperabilnost. To velja za vsa elektronska plačila in glede na plačilno metodo vključuje več udeležencev v plačilnem postopku. Vendar je treba standardizacijo različnih sestavnih delov (npr. protokolov, vmesnikov, aplikacij, storitev) izvesti temeljito²³, da bi se zmanjšalo tveganje omejevanja morebitnih tekmecev ali inovacij.

Kartična plačila

Kot je bilo že navedeno, kartično plačilo vključuje izmenjavo podatkov med PSP pridobiteljem in PSP izdajateljem (domena A2I) ter med trgovcem (morebiti prek fizičnega plačilnega terminala) in PSP pridobiteljem (domena T2A).

V domeni T2A obstaja pomanjkanje skupnih čezmejnih standardov, v veliko primerih pa tudi domačih. Obstaja nekaj zasebnih pobud, ki določajo tehnične specifikacije, kot sta EPAS (programska oprema za uporabo elektronskih protokolov) in C-TAP (skupni protokol za izmenjavo transakcij med terminalom in pridobiteljem). Vendar se ti projekti pogosto razvijajo ločeno in so različno usmerjeni, pri čemer temeljijo na različnih komercialnih interesih. Razdrobljene dejavnosti standardizacije imajo trojni učinek. Prvič, pomanjkanje skupnih standardov omejuje izbiro morebitnih ponudnikov storitev na domače PSP pridobitelje in zato ovira vzpostavitev konkurenčnega enotnega trga plačilnih storitev. Drugič, trgovci morajo vzdrževati različne sisteme in protokole za upravljanje izmenjave podatkov v postopku pridobivanja, in sicer vsaj enega za vsako državo, v kateri delujejo, vendar v številnih primerih tudi več, kar zmanjšuje možnosti centralizacije operacij in omejuje povečanje učinkovitosti. Tretjič, pomanjkanje skupnih standardov v domeni T2A pogosto preprečuje sprejemanje plačilnih kartic v tujini, pri čemer taka potrošniška praksa ni v skladu z enotnim trgov in skupno valuto za gotovinska plačila v državah članicah območja eura.

V domeni A2I so razmere podobno nezadovoljive. Obdelava medbančnih plačil (odobritev, obračun in poravnava transakcij) trenutno temelji na različnih pravilih posameznih kartičnih shem. Popolna ločitev sheme in obdelave (glej točko 4.1.4) bo zahtevala standarde v zvezi z interoperabilnostjo shem za obdelavo v domeni A2I. Industrijsko usmerjena prizadevanja za standardizacijo v domeni A2I so trenutno omejena in še niso pritegnila veliko zanimanja med udeleženci na trgu.

²³ Del 7 o sporazumih o standardizaciji, *Smernice o uporabi člena 101 Pogodbe o delovanju Evropske unije za sporazume o horizontalnem sodelovanju*, UL C 11, 14.1.2011, str. 1.

Tretje vprašanje zadeva potrjevanje. Za vsako državo in kartično shemo obstajajo različna merila in ocenjevalni postopki za obvezno potrjevanje kartic s čipi, plačilnih terminalov itd. Ti postopki potrjevanja so bistveni za zagotovitev varnosti plačil, ker pa niso usklajeni po celotni Evropi, prispevajo k prekomernim stroškom za proizvajalce kartic in terminalov. Za obravnavanje tega vprašanja sta se začeli izvajati tržno usmerjeni pobudi OSeC (odprti standardi za varnost in potrjevanje) in CAS (skupna shema potrjevanja). Medtem ko je bil začetni napredek obetaven, pobudi še vedno nista dosegli konkretnih rezultatov na trgu.

EPC je ustanovil obsežno skupino zainteresiranih strani na področju kartic (CSG), ki vključuje zastopnike iz ključnih sektorjev, tj. trgovce, obdelovalce kartičnih plačil, kartične sheme, PSP in ponudnike tehničnih storitev. CSG razvija zvezek o standardizaciji kartic SEPA, katerega peta različica je bila objavljena decembra 2010. Cilj zvezka je usklajevanje standardov SEPA, tako da lahko vsaka kartica SEPA s tehničnega vidika deluje na katerem koli terminalu SEPA, ter spodbujanje usklajenih postopkov in standardov potrjevanja. Vendar je na tej stopnji dosegel omejene konkretne rezultate, kar zadeva vzpostavitev resničnega integriranega trga kartic.

E-plačila in m-plačila

EPC in svetovna zveza mobilnih operaterjev GSMA sta oktobra 2010 objavila dokument, v katerem sta opisala vloge in obveznosti mobilnih operaterjev in bank pri upravljanju brezstičnih aplikacij²⁴. Tako so bančni/kartični sektor in operaterji mobilnih omrežij začeli z razpravami o sodelovanju in standardizaciji. Vendar še ni bilo doseženih nobenih konkretnih rezultatov, pri čemer je še vedno treba obravnavati številne pomembne težave, da bi se vzpostavilo stabilno okolje na podlagi usklajenih poslovnih modelov za čezmejna m-plačila.

Dejavnosti standardizacije m-plačil bi morale zagotoviti popolno interoperabilnost med rešitvami v zvezi z m-plačili in spodbujati odprte standarde za omogočanje mobilnosti potrošnikov. Poleg tega bi morala standardizacija glede na specifičnost m-plačil obravnavati vprašanje prenosljivosti aplikacij za m-plačila (tj. kako plačilne aplikacije sledijo potrošnikom, če zamenjajo operaterje mobilnega omrežja).

Zdi se, da pomanjkanje skupnih standardov ni tako problematično za e-plačila. To je delno posledica uporabe interneta kot skupne platforme z opredeljenimi komunikacijskimi protokoli. Čeprav se e-plačila izvajajo prek interneta, se pogosto obdelujejo kot redna kartična plačila ali prek spletnih bančnih platform. Zato na njih bolj negativno vpliva pomanjkanje interoperabilnosti med udeleženci v plačilnem postopku (glej točko 4.4) kot pomanjkanje standardov. Standardizacija bi morala tudi zagotoviti, da so rešitve glede e-plačil in m-plačil, namenjene potrošnikom, lahko dostopne in uporabniku prijazne.

Vprašanja

- 18) Ali se strinjate, da bi bila uporaba skupnih standardov za kartična plačila koristna? Katere so glavne težave, če sploh so? Ali obstajajo drugi posebni vidiki kartičnih plačil razen tistih treh navedenih (A2I, T2A, potrjevanje), ki bi imeli koristi od večje standardizacije?

²⁴

http://www.europeanpaymentscouncil.eu/knowledge_bank_detail.cfm?documents_id=423.

- 19) Ali trenutne ureditve upravljanja zadostujejo za usklajevanje, spodbujanje in zagotavljanje sprejetja in izvajanja skupnih standardov za kartična plačila v razumnem časovnem okviru? Ali so vse skupine zainteresiranih strani ustrezno zastopane? Ali obstajajo posebni načini izboljšanja reševanja sporov in pospeševanja sklepanja soglasij?
- 20) Ali bi morali imeti evropski standardizacijski organi, kot sta Evropski odbor za standardizacijo (Comité européen de normalisation – CEN) ali Evropski inštitut za telekomunikacijske standarde (ETSI), aktivnejšo vlogo pri standardizaciji kartičnih plačil? Na katerem področju bi bila njihova vključenost po vašem mnenju najbolj koristna in kakšni so potencialni rezultati? Ali obstajajo drugi novi ali obstoječi organi, ki bi lahko spodbudili standardizacijo kartičnih plačil?
- 21) Ali v zvezi z e-plačili in m-plačili menite, da obstajajo posebna področja, na katerih bi bila večja standardizacija bistvena za podporo temeljnih načel, kot so odprte inovacije, prenosljivost aplikacij in interoperabilnost? Če da, katera?
- 22) Ali bi morali imeti evropski standardizacijski organi, kot sta CEN ali ETSI, aktivnejšo vlogo pri standardizaciji e-plačil ali m-plačil? Na katerem področju bi bila njihova vključenost po vašem mnenju najbolj koristna in kakšni so potencialni rezultati?

4.4. Interoperabilnost med ponudniki storitev

Sodelovanje je ključna zahteva v omrežni industriji, kot so plačila, saj je za vsako plačilo potreben dogovor med plačnikovim ponudnikom plačilnih storitev in ponudnikom plačilnih storitev prejemnika plačil. Za zagotovitev uspešnega prenosa plačila upravičencu brez kakršne koli škode za vključene udeležence in posrednike je zaželena višja stopnja sodelovanja v obliki popolne interoperabilnosti.

V skladu s predlogom Komisije za kreditne prenose in neposredne bremenitve bi bilo mogoče načelo interoperabilnosti uporabiti na trgu kartic, pri čemer bi bilo treba tudi obravnavati navedene ovire, zlasti glede izbire pridobitelja in komercialnih pravil.

4.4.1. Interoperabilnost na področju m-plačil

Evropski trg mobilnih plačil je še vedno v zgodnji fazi razvoja. Zdi se, da je ena od glavnih ovir za široko uporabo m-plačil pomanjkanje soglasja med operaterji mobilnih omrežij (MNO), tradicionalnimi PSP (banke) in drugimi akterji, kot so proizvajalci ali razvijalci aplikacij. MNO očitno želijo obdržati nadzor nad posli, vsaj kar zadeva njihovo vlogo varnostnega upravljanja za storitev. Hkrati želijo akterji na področju e-plačil razširiti svoje dejavnosti na mobilno okolje (za plačila na daljavo in brezstična plačila).

Zdi se verjetno, da bodo zasebni akterji, ki nadzorujejo standarde in s tem tudi interoperabilnost, nadzorovali vse elemente plačilnega postopka: samo napravo, aplikacijsko platformo in varnostno upravljanje. V teh razmerah obstaja resno tveganje razdrobljenosti zaradi lastniških rešitev. Poleg tega je treba upoštevati tudi pomen drugih sektorjev, ki so lahko vključeni v interoperabilnost, vendar nimajo vodilne vloge v standardizacijski strategiji, kot je sektor javnega prometa (plačila za izdajo vozovnic) ali zdravstveni sektor (kartična plačila za zdravstveno zavarovanje).

4.4.2. Interoperabilnost na področju e-plačil

EPC se je odločil proti vzpostavitvi lastne spletne bančne sheme in je namesto tega predlagal oblikovanje okvira interoperabilnosti, ki dopušča konkurenco med različnimi shemami in omogoča posameznim bankam, da se odločijo, kateri shemi se bodo pridružile. Zaenkrat nobenemu nebančnemu ponudniku storitev ni bilo dovoljeno sodelovati²⁵. Tri bančne sheme²⁶ so izvedle „preizkus koncepta“, da bi preizkusile interoperabilnost med shemami. Prezgodaj je še za oceno, ali bi bilo mogoče ta projekt uspešno uporabiti za vseevropsko shemo.

Hkrati je EBA Clearing, operater sistema obračuna in poravnave s skoraj 70 delniškimi bankami, naznanil pobudo v zvezi s spletnim bančništvom, ki temelji na e-plačilih. Pilotna shema naj bi se začela izvajati maja 2012.

4.4.3. Interoperabilnost in konkurenca

Tehnično interoperabilnost je treba razlikovati od komercialne interoperabilnosti, tj. zmožnosti trgovcev, da izbirajo pridobitelje, in zmožnosti strank, da izbirajo izdajatelje ne glede na lokacijo. Pomembno je tudi obravnavati izzive interoperabilnosti v tristranskih shemah v primerjavi s štiristranskimi shemami.

Vprašanja

- 23) Ali trenutno obstaja segment v plačilnem postopku (plačnik, prejemnik plačila, PSP prejemnika plačnika, obdelovalec, shema, plačnikov PSP), v katerem so težave v zvezi z interoperabilnostjo še posebej očitne? Kako bi jih bilo treba obravnavati? Kakšna stopnja interoperabilnosti bi bila potrebna za preprečitev razdrobljenosti trga? Ali je mogoče opredeliti minimalne zahteve glede interoperabilnosti, zlasti za e-plačila?
- 24) Kako bi bilo mogoče rešiti trenutni položaj v zvezi s pomanjkanjem soglasja o interoperabilnosti za m-plačila in počasnim napredkom na področju e-plačil? Ali trenutne ureditve upravljanja zadostujejo za usklajevanje, spodbujanje in zagotavljanje interoperabilnosti v razumnem časovnem okviru? Ali so vse skupine zainteresiranih strani ustrezno zastopane? Ali obstajajo posebni načini izboljšanja reševanja sporov in pospeševanja sklepanja soglasij?

4.5. Varnost plačil

Varnost plačil neprofesionalnih strank je bistven predpogoj za uporabnike plačil in trgovce. Potrošniki so glede na pogoste novice o goljufijah in zlorabah podatkov v medijih upravičeno previdni in so zato še posebej občutljivi, kar zadeva vprašanja varnosti kartičnih in spletnih plačil. To je bilo potrjeno v okviru javnega posvetovanja o prihodnosti e-trgovanja na notranjem trgu, pri čemer je bila varnost plačil opredeljena kot ena od ključnih ovir, ki preprečujejo široko sprejetje elektronskega trgovanja.

Varnostne zahteve zadevajo zlasti preprečevanje goljufij. Postopno zamenjevanje kartic, ki temeljijo na podpisu (opremljene z magnetnim trakom za odčitavanje kartic), s karticami s

²⁵ Evropska komisija se je začela ukvarjati s primerom v zvezi s standardizacijo, da bi zagotovila interoperabilnost na področju e-plačil:

²⁶ http://ec.europa.eu/competition/elojade/iseef/case_details.cfm?proc_code=1_39876
iDEAL (Nizozemska), EPS (Avstrija) in GiroPay (Nemčija).

čipom in kodo PIN (skladnimi z EMV) je prispevalo k znatnemu zmanjšanju goljufij na prodajnih točkah na evropski ravni. Ob koncu leta 2010 je bilo v EU 90 % vseh kartičnih terminalov na prodajnih točkah in 80 % vseh plačilnih kartic skladnih z EMV. Medtem ko je to pomagalo zmanjšati število goljufij pri fizičnih plačilnih transakcijah, se goljufive dejavnosti zdaj vedno bolj osredotočajo na kartične transakcije na daljavo, zlasti na spletna plačila. Kartične transakcije na daljavo predstavljajo le majhen del vseh kartičnih transakcij, vendar že predstavljajo večino vseh primerov goljufij. Goljufijam so izpostavljena tudi nekartična e-plačila. Morebitni popravni ukrepi za spletno bančništvo ali druge spletne plačilne transakcije vključujejo, na primer, tako imenovano avtentikacijo z dvema avtentikacijskima elementoma, tj. uporabo kode PIN skupaj z enkratno transakcijsko kodo, prejeto prek sporočila SMS ali generatorja enkratnih gesel. Vendar je treba upoštevati kompromis med varnostjo, hitrostjo in preprostostjo uporabe.

Drugo pomembno vprašanje na tem področju je varstvo podatkov. Vsi načini plačil iz tega dokumenta vključujejo obdelavo osebnih podatkov in uporabo elektronskih komunikacijskih omrežij. Občutljive informacije o strankah morajo ostati znotraj varne plačilne infrastrukture, kar zadeva obdelavo in shranjevanje podatkov. Direktivi 95/46/ES²⁷ in 2002/58/ES²⁸ določata pravni okvir, ki se uporablja za obdelavo osebnih podatkov v EU, ter urejata dejavnosti obdelave, ki jih v zvezi s tem izvajajo različni akterji, vključeni v plačilno operacijo. To je ključna odgovornost vseh udeležencev na trgu, ki so vključeni v plačilno transakcijo. Bistveno je, da so avtentikacijski mehanizmi za plačilne transakcije že od samega začetka zasnovani tako, da vključujejo ukrepe, potrebne za zagotovitev skladnosti z zahtevami glede varstva podatkov. Število strani, ki imajo dostop do avtentikacijskih podatkov med ali po plačilni transakciji, bi moralo biti omejeno na tiste strani, ki so nujno potrebne za izvedbo transakcije.

Poleg tega bi morda lahko integriran trg za varna plačila prek spleta olajšal boj proti spletnim stranem, na katerih so prisotne nezakonite vsebine ali prek katerih se prodajajo ponarejeni proizvodi. V skladu z ustreznimi uveljavljenimi postopki se lahko od PSP zahteva, da morajo zavrniti izvajanje finančnih transakcij na spletnih straneh, ki so bile ocenjene kot nezakonite.

Vprašanja

- 25) Ali menite, da so fizične transakcije, vključno s karticami, skladnimi z EMV, in m-plačili na daljavo, dovolj varne? Če ne, katere so varnostne pomanjkljivosti in kako bi jih bilo mogoče obravnavati?
- 26) Ali so za plačila na daljavo (s karticami, e-plačila ali m-plačila) potrebne dodatne varnostne zahteve (npr. avtentikacija z dvema avtentikacijskima elementoma ali uporaba varnih plačilnih protokolov)? Če da, kateri posebni pristopi ali katere posebne tehnologije so najučinkovitejše?
- 27) Ali bi morala biti varnost plačil podprta z regulativnim okvirom, ki bi bil morebiti povezan z drugimi pobudami v zvezi z digitalno avtentikacijo? Za katere kategorije udeležencev na trgu bi moral veljati tak okvir?

²⁷ Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta 95/46/ES z dne 24. oktobra 1995 o varstvu posameznikov pri obdelavi osebnih podatkov in o prostem pretoku takih podatkov, UL L 281, 23.11.1995, str. 31.

²⁸ Direktiva 2002/58/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. julija 2002 o obdelavi osebnih podatkov in varstvu zasebnosti na področju elektronskih komunikacij (Direktiva o zasebnosti in elektronskih komunikacijah), UL L 201, 31.7.2002, str. 37.

28)	Kateri so najustreznejši mehanizmi za zagotovitev varstva osebnih podatkov ter skladnosti s pravnimi in tehničnimi zahtevami, ki jih določa pravo EU?

5. IZVAJANJE STRATEGIJE/UPRAVLJANJE

5.1. Upravljanje sheme SEPA

Do sedaj se je shema SEPA izvajala predvsem kot samoregulativni projekt, ki je vzpostavljen in upravljan s strani evropske bančne industrije prek EPC ter ima močno podporo ECB in Komisije. Plenarna skupščina EPC je odgovorna za upravljanje sheme SEPA in njenih okvirov ter uvedbo novih pravil ali sprememb te sheme in okvirov. Kar zadeva članstvo v EPC, je poleg bank trenutno en sedež namenjen plačilnim institucijam, medtem ko drugi ponudniki plačilnih storitev, obdelovalci, udeleženci na trgu na strani ponudbe (npr. prodajalci programske opreme, proizvajalci terminalov) in uporabniki niso zastopani.

Komisija in ECB sta za izboljšanje vključenosti zainteresiranih strani pri upravljanju sheme SEPA na ravni EU marca 2010 skupaj ustanovili upravljalni organ na visoki ravni, tj. „Svet SEPA“. Svet združuje predstavnike trga plačil s strani povpraševanja in ponudbe na visoki ravni. Njegov cilj je spodbujati vzpostavitev integriranega trga plačil neprofesionalnih strank v eurih in doseči soglasje glede naslednjih korakov k dokončanju sheme SEPA. Svet nima nobenih zakonodajnih pooblastil in ne more uvesti zavezujočih določb.

S sprejetjem uredbe o uvajanju tehničnih zahtev za kreditne prenose in neposredne bremenitve v eurih bi bilo koristno aktivnejše sodelovanje institucij EU pri upravljanju sheme SEPA. V zvezi s tem se lahko preuči njihova morebitna pomembnejša vloga pri pripravi zakonodaje in nadzoru, in sicer prek ECB, Komisije ali Evropskega bančnega organa.

Vprašanja

29)	Kako ocenjujete trenutne ureditve upravljanja sheme SEPA na ravni EU? Ali lahko opredelite kakršne koli pomanjkljivosti in če da, ali imate kakršne koli predloge za izboljšanje upravljanja sheme SEPA? Kakšno splošno ravnovesje med regulativnim in samoregulativnim pristopom bi bilo po vašem mnenju ustrezno? Se strinjate, da bi morali evropski regulatorji in nadzorniki imeti aktivnejšo vlogo pri razvijanju projekta SEPA?

5.2. Upravljanje na področju kartičnih, m-plačil in e-plačil

EPC je za izboljšanje vključenosti zainteresiranih strani ustanovil forum za zainteresirane strani potrošnikov (ki zadeva kreditne prenose SEPA in neposredne bremenitve SEPA) in skupino zainteresiranih strani na področju kartic (ki zadeva kartična plačila). Obema organoma sopredsedujejo EPS in predstavniki končnih uporabnikov. S samoregulativnega vidika, ki ga je sicer treba nadalje pojasniti, okvir SEPA za uporabo kartic (SCF), ki ga je sprejel EPC in ima status prostovoljnega kodeksa ravnanja, opredeljuje načela in pogoje, ki jih banke, obdelovalci in kartične sheme morajo izpolnjevati, da bi bili skladni s SCF ali shemo SEPA. Vendar SCF kljub temu, da so operaterji, ki so pripravljeni sprejemati plačila v eurih, zelo spodbujani k prehodu na skladnost s shemo SEPA, nima soglasne podpore vseh zainteresiranih strani, pri čemer ni nobenega uradnega mehanizma za pojasnjevanje, spremljanje in izvrševanje skladnosti s shemo SEPA za kartične sheme ali za reševanje morebitnih sporov.

Na področjih, kot je vzpostavitev primerne okvira za e-plačila in m-plačila, prizadevanje za integracijo ni doseglo veliko konkretnih rezultatov, kar ovira interoperabilnost, inovacije, večjo izbiro in učinke obsega. Zaradi pomanjkanja napredka in negotovosti bi se lahko udeleženci na trgu odločili počakati, kako se bodo razmere razvijale naprej. Glede na trenutno pomanjkanje prizadevanja za pobudo, ki je tako pomembna za celotno evropsko gospodarstvo, je za doseganje integriranega trga potreben celovit pristop, ki bi vključeval regulacijo, samoregulacijo ter skladnost s konkurenčnim pravom in njegovo izvrševanje.

Vprašanja

- 30) Kako bi bilo treba obravnavati trenutne upravljalne vidike standardizacije in interoperabilnosti? Ali bi morale biti zainteresirane strani, ki niso banke, bolj vključene in če da, kako (npr. prek javnega posvetovanja, memoranduma o soglasju, pooblastitve Sveta SEPA za izdajanje smernic o nekaterih tehničnih standardih itd.)? Ali bi bilo treba udeležencem na trgu prepustiti, da spodbujajo vseevropsko integracijo trga ter zlasti, da se odločijo, ali in pod kakšnimi pogoji bi bilo treba plačilne sheme v drugih valutah, razen v euru, uskladiti z obstoječimi plačilnimi shemami v eurih? Če ne, kako bi bilo mogoče to obravnavati?
- 31) Ali bi morali tudi javni organi imeti vlogo in če da, kakšno? Ali bi bilo, na primer, mogoče proučiti možnost memoranduma o soglasju med evropskimi javnimi organi in EPC, v katerem bi bil opredeljen časovni/delovni načrt s točno določenimi rezultati („mejniki“) in ciljnim roki?

6. SPLOŠNE PRIPOMBE

Vprašanja

- 32) Ta zelena knjiga obravnava posebne vidike v zvezi z delovanjem trga kartičnih, e-plačil in m-plačil. Ali menite, da obstajajo morebitna pomembna vprašanja, ki so bila izpuščena ali nezadostno obravnavana?

7. NASLEDNJI KORAKI

Vse zainteresirane strani so pozvane, da predložijo svoja stališča v zvezi z navedenimi vprašanji. Prispevke je treba poslati Komisiji **najpozneje do 11. aprila 2012** na naslednji naslov: **markt-sepa@ec.europa.eu**.

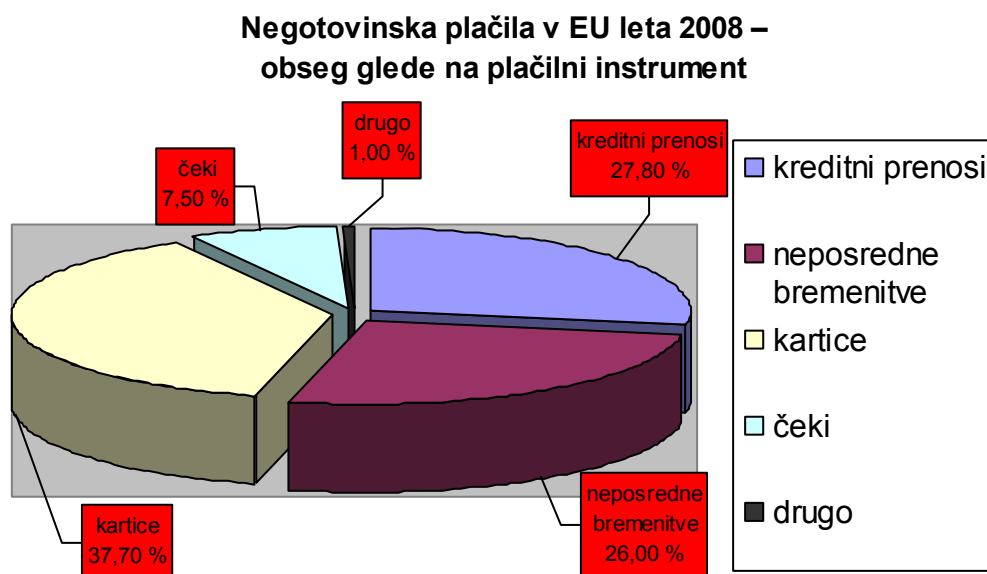
Ni nujno, da prispevki obravnavajo vsa vprašanja, navedena v tej zeleni knjigi. Zato prosimo, da jasno navedete vprašanja, na katera se nanašajo vaši prispevki. Navedite jasne argumente za ali proti možnostim in pristopom, predstavljenim v tej knjigi, če je to mogoče.

Komisija bo kot nadaljnje ukrepe na podlagi zelene knjige in prejetih odgovorov razglasila naslednje korake do druge četrtine leta 2012. Predlogi bodo po potrebi sprejeti do četrte četrtine leta 2012 ali prve četrtine leta 2013. Morebitnemu prihodnjemu zakonodajnemu ali nezakonodajnemu predlogu bo priložena obsežna ocena učinka.

Prispevki bodo objavljeni na internetu. Zato je pomembno prebrati priloženo posebno izjavo o varstvu podatkov, ki vsebuje informacije o tem, kako bodo vaši osebni podatki in prispevki obravnavani.

Priloga 1: Uporaba različnih plačilnih instrumentov

Graf 1: Negotovinska plačila v EU – obseg glede na plačilni instrument

Vir: ECB, primerjalne tabele, transakcije neprofesionalnih strank.

Preglednica 1: Kartična plačila v EU (2009)

Država članica	Število izdanih plačilnih kartic na prebivalca	Število kartičnih transakcij na prebivalca ²⁹	Povprečna vrednost kartične transakcije na kartico (v EUR)	Število transakcij na prodajnih točkah na kartico ³⁰	Letna vrednost transakcij na prodajnih točkah na kartico (v EUR)
Belgija	1,78	92	55	52	2 843
Nemčija	1,54	30	64	20	1 247
Estonija	1,37	116	17	85	1 405
Irska	1,22	72	73	56	4 237
Grčija	1,35	8	101	5	487
Španija	1,62	47	46	27	1 234
Francija	1,35	107	49	80	3 905
Italija	1,15	24	80	22	1 788
Ciper	1,54	40	87	25	2 072
Luksemburg	2,00	109	76	57	4 166
Malta	1,55	27	63	18	1 108
Nizozemska	1,83	125	42	68	2 902
Avstrija	1,24	46	63	28	1 395

²⁹ Brez kartičnih transakcij z elektronskim denarjem.

³⁰ Vključno s transakcijami na terminalih, ki so v državi članici in zunaj nje.

Portugalska	1,89	100	39	53	2 060
Slovenija	1,66	54	37	32	1 187
Slovaška	0,94	21	57	15	596
Finska	1,74	172	34	100	3 402
Euroobmočje skupaj	1,45	58	52	40	2 066
Bolgarija	1,01	2	78	2	138
Češka	0,89	17	38	21	813
Danska	1,25	180	47	129	5 875
Latvija	1,10	43	20	37	698
Litva	1,29	28	18	22	384
Madžarska	0,88	18	27	21	1 028
Poljska	0,87	18	25	21	539
Romunija	0,60	4	39	7	251
Švedska	1,85	182	40	89	2 735
Združeno kraljestvo	2,33	132	58	56	3 294
EU-27 skupaj	1,45	63	52	43	2 194

Vir: statistični podatki ECB o plačilih, februar 2011.

Priloga 2: Dodatne informacije o MIF

MIF je lahko odstotek, pavšalna provizija ali kombinirana provizija (odstotek in pavšalna provizija). V EU se uporablja veliko različnih MIF. Te provizije niso vse javne. Vendar družbi MasterCard in Visa Europe zaradi neuradnih in uradnih dogovorov z Evropsko komisijo trenutno objavljata MIF, ki sta jih določila (v številnih državah so MIF določene s strani lokalnih bančnih skupnosti v okviru sistemov MasterCard in Visa, v skladu s katerimi provizije običajno niso javne). Glede na kategorijo kartic in državo MIF za kartice MasterCard in Visa Europe znašajo od nič (kartice Maestro v Švici) do 1,62 % (plačilne kartice MasterCard na Poljskem) in 1,90 % (plačilne in komercialne kartice Visa na Poljskem).

Družba MasterCard je v skladu s svojim neformalnim dogovorom s Komisijo znižala svoje MIF za čezmejne potrošniške plačilne kartice na 0,20 %, za kreditne pa na 0,30 %. Družba Visa Europe je v devetih državah članicah EU znižala svoje MIF za čezmejne transakcije s potrošniškimi plačilnimi karticami na 0,20 %. Merilo, ki se uporablja pri teh dogovorih, je tako imenovani „preizkus z metodo indiferentnosti trgovcev“. V okviru te metode se za MIF določi stopnja, pri kateri plačilo s kartico ne pomeni višjih stroškov za trgovce na drobno kot plačilo z gotovino, zaradi česar je trgovec na drobno indiferenten do obeh načinov plačila. Zato se lahko ta stopnja obravnava kot zagotovilo, da so trgovci in njihove naslednje stranke deležni nekaterih koristi učinkovitosti, ki naj bi bila posledica MIF. Organi za konkurenco so v nekaterih primerih sprejeli uradne ali neuradne dogovore glede posebnih stopenj medbančnih provizij in drugih pogojev³¹.

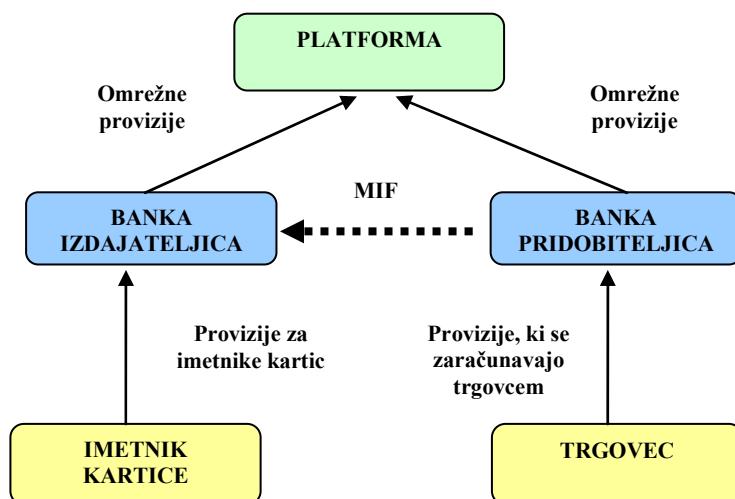
Štiristranske in tristranske sheme

MIF se uporabljajo za transakcije s plačilnimi karticami na prodajnih točkah, tj. transakcije, ki jih izvede imetnik kartice v poslovalnici trgovca. V štiristranski shemi PSP izdajatelj sklene pogodbo z imetnikom kartice (plačnikom), trgovec pa najame PSP pridobitelja (ali PSP plačnika) za pridobitev kartičnih plačil, izvedenih na njegovem terminalu. PSP pridobitelj za svoje storitve zaračuna trgovcu provizije (MSC).

Medfranšizne provizije za take sheme so provizije, ki jih PSP izdajatelj zaračuna za transakcije, izvedene s karticami, ki jih je izdal. Stroške teh provizij krijejo PSP pridobitelji, pri čemer se ti stroški potem prenesejo na trgovce prek zvišanih MSC. Zato medfranšizna provizija v veliki meri določa ceno, ki jo PSP zaračunavajo trgovcem za sprejetje kartic. Tako MIF vplivajo na cenovno konkurenco med PSP pridobitelji v škodo trgovcem in naslednjim kupcem³², zlasti skupaj z drugimi poslovnimi dejavnostmi iz točk 4.1 in 4.2 te zelene knjige.

³¹ Za kartice Visa, MasterCard, Pagobancomat in Groupement.

³² Glej akta Komisije v zvezi z družbama MasterCard in Visa, tj. Odločbo Komisije z dne 19. decembra 2007 v zvezi s postopkom na podlagi člena 81 Pogodbe ES in člena 53 Sporazuma EGP (Zadeva COMP/34.579 – MasterCard, Zadeva COMP/36.518 – EuroCommerce, Zadeva COMP/38.580 – Commercial Cards) ter Sklep Komisije z dne 8. decembra 2010 v zvezi s postopkom na podlagi člena 101 Pogodbe o delovanju Evropske unije in člena 53 Sporazuma EGP (Zadeva COMP/39.398 – VISA MIF).

Tristranske kartične sheme, imenovane tudi „lastniške“ sheme, se razlikujejo od štiristranskih shem, ker transakcija zadeva le plačnika/imetnika kartice, prejemnika plačila/trgovca in shemo, medtem ko v štiristranski shemi transakcija zadeva plačnika/imetnika kartice, PSP izdajatelja (ali PSP plačnika), prejemnika plačila/trgovca in njegovega PSP (PSP pridobitelja ali PSP prejemnika plačila). To pomeni, da je vloga sheme večinoma omejena na zagotavljanje infrastrukture.

V tristransko shemo je vključen le en PSP, ki je hkrati izdajatelj in pridobitelj. Ko pa je v okviru sheme dovoljenja za izdajanje kartic in pridobivanje transakcij izdanih več PSP, ne gre več za „čisto“ tristransko shemo, ampak je to bolj podobno štiristranskemu sistemu.

V „čistih“ tristranskih shemah ni izrecno dogovorjene MIF med PSP. Obstajajo le provizije, ki jih plačuje imetnik kartice (letne provizije, provizije na transakcijo itd.), in provizije, ki se zaračunavajo trgovcem in ki jih plača trgovec na drobno. Kljub temu se lahko v okviru sheme prejeta provizija uporabi za subvencioniranje enega ali drugega udeleženca (tj. trgovca ali imetnika kartice), s čimer se ustvari implicitna MIF.